

OSVRT GLAVNOG UREDNIKA

Poštovani i dragi čitatelji časopisa Plin!

Ljeto se primiće kraju i uskoro će početi ogrjevna sezona. I dalje se nalazimo u vremenu obilježenom pandemijom koronavirusne bolesti COVID-19, čiji se završetak još ne nazire. Plinsko gospodarstvo dočekuje jesen upravo u takvim globalnim okolnostima, ali je opterećeno i drugim teškoćama. Naime, zbog politike Europske unije koja teži tomu da Europa postane ugljično neutralna 2050. godine promijenjena je paradigma energetike. Europska komisija ambicioznim je planom podignula razinu smanjenja emisija stakleničkih plinova na 55% do 2030. godine (u odnosu prema referentnoj 1990. godini). Prema tom scenariju, fosilna goriva više neće biti dominantna u energetske miks budućnosti, nego će to biti obnovljivi izvori energije. Nadalje, Europska se unija zalaže za uporabu goriva s nultim emisijama pa je stoga Europska komisija objavila dokument COM(2020)301 pod nazivom „Strategija za vodik za klimatski neutralnu Europu“ koji implicira velika ulaganja u razvoj i primjenu vodika. Premda to upućuje na nužnost prilagodbe plinskoga gospodarstva (i putem prihvaćanja novih planova i osiguranjem resursa za njihovu realizaciju), tek će se vidjeti posljedice znatnog rasta tržišnih cijena plina i električne energije, odnosno kako će se to i u kolikoj mjeri odraziti na gospodarstvo i kućanstva.

Ipak, jasno je da se ništa veliko ne može ostvariti u kratkom roku. U tekućoj, 2021. godini mnoge države u Europi bilježe porast potrošnje prirodnog plina, ponajprije zbog pokrenutoga gospodarskog rasta i produljene ogrjevnog sezone, a krajem godine očekuje se i puštanje u rad plinovoda „Sjeverni tok 2“. U kolopletu geopolitičkih odnosa i izloženosti tržišnim utjecajima ni Republika Hrvatska ne može biti izostavljena. Cijene prirodnog plina na međunarodnom tržištu porasle su na razinu od 40 eura/MWh. Dugoročniji izraženi cjenovni pritisak bio bi neodrživ i za industriju i za široku potrošnju. Zbog visoke cijene, koja se pritom

još prenosi i na finalne proizvode, prirodni plin postaje preskup za običnoga građanina. Stoga bi, možda, moglo doći do ponovnog uključivanja znatnijih kapaciteta termoelektrana na ugljen radi jeftinije proizvodnje električne energije. Uz načelnu potporu funkcioniranju liberaliziranog tržišta, razumljivo je i stajalište političkih krugova koji teže održivosti platne moći, socijalnomu miru te održivoj, sigurnoj i optimiziranoj proizvodnji i opskrbi energijom.

Glede razvoja hrvatskoga plinskoga gospodarstva, u ovakvim tržišnim okolnostima ohrabruju završetak izgradnje, puštanje u pogon i uspješan rad terminala za UPP na otoku Krku. Višegodišnja zakupljenost kapaciteta omogućuje stabilnost poslovanja, što potvrđuje i poslovnu viziju projekta. Terminal omogućuje ne samo novi dobavni pravac opskrbe prirodnim plinom za Europu nego i razvoj distribucije UPP-a za potrebe cestovnog i pomorskog prometa. Treba istaknuti i uspješno izveden pretovar UPP-a *ship-to-ship*, čime započinje nova dimenzija komercijalnog poslovanja s ukapljenim prirodnim plinom. Što se, pak, tiče uporabe UPP-a u cestovnom prometu za teške kamione, očekuje se završetak projekta otvaranja distributivne punionice za teške kamione za ovaj dio Europe, pri čemu bi veliku važnost u mreži europskoga Plavog koridora trebale imati prve punionice (na području Rijeke i Zagreba). Međutim, svakako valja spomenuti i moguće izazove: globalna trgovina UPP-om snažno se orijentira prema onim azijskim državama koje mogu platiti višu cijenu.

Volatlnost cijene prirodnog plina utječe na poslovanje opskrbljivača i distributera. Nova energetska regulativa i otvoreno tržište impliciraju nove financijske obveze, potrebu za multidisciplinarno obrazovanim kadrom i sposobnost upravljanja novim tehnologijama. Upravo su zbog toga, među ostalim, zabilježene intenzivne aktivnosti u sferi promjene vlasničke

strukture. Ona se pokazala učinkovito na primjeru kutinske Petrokemije koja ostvaruje neto dobit. Osim stabilne proizvodnje, Petrokemija je zadržala bitan udio u bilanci potrošnje prirodnog plina Republike Hrvatske.

Uz načelnu potporu provedbi procesa dekarbonizacije, treba naglasiti da je prirodni plin kao ekološki najprihvatljivije fosilno gorivo postao globalni energent, koji je tražen i u industrijski razvijenim zemljama i u zemljama u razvoju. Nedvojbeno je da će prirodni plin – dostupan energent s vrlo razvijenom infrastrukturom – i sljedećih desetljeća imati bitno mjesto u ukupnoj energetske potrošnji.

U ovom broju časopisa Plin donosimo četiri rada. Prvi, pod naslovom „Dekarbonizacija energetske sustava uporabom vodika“, autora Eralda Banovca i Dalibora Pudića, objašnjava ulogu vodika kao nositelja energije i njegove tipove s obzirom na podrijetlo. Autori se osvrću na planiranu stratešku infrastrukturu *European Hydrogen Backbone* koja je iznimno važna za buduću opskrbu vodikom u Europi, kao i na regulativu EU-a koja je relevantna za provedbu procesa dekarbonizacije i široku uporabu vodika. Osobito je naglašena važna uloga prirodnog plina tijekom tranzicije prema ugljično neutralnoj Europi.

U radu „Smjernice i mehanizmi provedbe energetske tranzicije Europske unije s posebnim naglaskom na plinski sektor“ Branka Belamarić i Robert Bošnjak analiziraju nove strateške dokumente Europske komisije, financijske mehanizme namijenjene energetske sektoru u okviru europskoga zelenog plana i što će njihova kombinacija značiti za financiranje energetske projekata u Republici Hrvatskoj. Autori naglašavaju da su za plinski sektor bitni dokumenti „Strategija za vodik za klimatski neutralnu Europu“ i nova, revidirana Uredba o smjernicama za transeuropsku energetske infrastrukturu (TEN-E).

„Terminal za ukapljeni prirodni plin – početak komercijalnog rada“ naslov je rada Marka Grbića i Siniše Kovača. Autori opisuju tehničko-tehnološki proces terminala za UPP na otoku Krku, koji karakterizira specifičan sustav održavanja. Kopneni dio terminala i FSRU brod povezana su cjelina koja je ključna plinska infrastruktura za novi dobavni pravac prirodnog plina za Europu te pridonosi sigurnosti opskrbe plinom Republike Hrvatske i gravitirajuće regije.

Zvonimir Kaštelanec i Ana Mišević u radu pod nazivom „Regulatorni okvir istraživanja i eksploatacije ugljikovodika u Republici Hrvatskoj“ razmatraju proceduru ishoda dozvola koja prethodi eksploataciji plina. Iznose prijedloge za skraćivanje ključnih faza i, posljedično tomu, bržu provedbu takvih investicija u Republici Hrvatskoj, s utjecajem na ekonomičnost projekata koji ovise o razdoblju do početka eksploatacije. Moderno digitalno vrijeme nalaže ubrzane postupke izdavanja dozvola, brzu i jasnu komunikaciju i moderne baze podataka, kao i transparentan i učinkovit pravni okvir.

Na kraju, pozivam članove HSUP-a na Dan plina koji će se održati u Zagrebu, a u skladu s epidemiološkim mjerama zbog pandemije koronavirusne bolesti COVID-19. Ujedno, tog će se dana održati i Izborna skupština tijekom koje će se izabrati novi saziv Upravnog odbora, predsjednik i dopredsjednici HSUP-a te Časni sud.

predsjednik Hrvatske stručne udruge za plin
doc. dr. sc. Dalibor Pudić